

Asia: VN/27452/2020/

Työryhmän mietintö julkisuuslain ajantasaistamisesta

Yleisperustelut sekä suhde perustuslakiin ja säätämijärjestys

Huomionne yleisperusteluista sekä suhde perustuslakiin ja säätämijärjestys -jaksosta (mietinnön jaksot 2-5 ja 10)?

KT kannattaa lain tavoitetta selkeyttää julkisuuslain sääntelyä. KT:n arvion mukaan esitys ei kuitenkaan täytä tätä tavoitetta. Esityksessä on mm. tärkeä pyrkimys selventää asiakirjan käsitettä, mutta sen määrittely kaippaa edelleen tarkennusta.

KT katsoo, että perustuslaki ei edellytä julkisuuslain organisatorisen soveltamisalan laajentamista julkisen vallan käyttämisestä myös julkisen hallintotehtävän hoitamiseen kokonaisuudessaan. Julkisuuslain muita hallinnon yleislakeja kapeampi soveltamisala on perusteltua mm. julkisen hallintotehtävän heterogeenisuuden takia, joka on mietinnössäkin todettu.

KT vastustaa myös julkisuuslain soveltamisalan laajentamista koskemaan julkisyhteisön määräysvallassa olevia yhteisöitä ja säätiöitä.

Lain uudistaminen edellyttää myös salassapitosäännösten sisällöllistä tarkastelua, koska ne ovat olennainen ja tärkeä osa lain kokonaisuutta. Salassapitosäännösten systemaattinen tarkastelu tulee tehdä julkisuuslain ajantasaistamista koskevan työn kanssa yhtäaikaaisesti.

Tietosuoja-asetuksen ja julkisuuslain yhteensovittamista ei ole esityksessä huomioitu riittäväällä tavalla.

Soveltamisalan laajentamista koskevat ehdotukset

Miten arvioitte vaikutuksia, joita seuraa mietinnössä ehdotetun julkisuuslain soveltamisalan laajentamisesta julkisen hallintotehtävän hoitamiseen kokonaisuudessaan? Onko mietinnössä jäänyt tältä osin tunnistamatta joitakin erityisiä vaikutuksia, jotka liittyvät organisaationne erityispiirteisiin?

KT vastustaa lain soveltamisalan laajentamista siten, että lakia sovellettaisiin julkisen hallintotehtävän hoitamiseen kokonaisuudessaan.

Julkisuuslakia yleislakina sovelletaan voimassa olevan lain perusteella julkista tehtävää hoitaviin yhteisöihin, laitoksiin, säätiöihin ja yksityisiin henkilöihin niiden käyttäessä julkista valtaa. Tämä soveltamisala on riittävä, eikä lain laajentamista julkisen hallintotehtävän hoitamiseen kokonaisuudessaan ole tarpeellista taikka tarkoituksenmukaista tehdä.

Mietinnössä todetaan, että julkisten hallintotehtävien joukko on varsin heterogeeninen ja että täydellistä tarkastelua julkisista hallintotehtävistä on mahdotonta tehdä huomioon ottaen tehtävien vaihteleva tunnistaminen esimerkiksi lain valmistelussa. Jo nämä maininnat tuovat esille julkisen hallintotehtävän -käsitteen epämääräisyyden ja laajan tulkinnanvaraisuuden. Esityksen pyrkimys muodostaa voimassa olevaa lakia selkeämpi ja ajantasaisempi sääntelykokonaisuus, ei toteudu käsitteiden ollessa käytännössä hyvin tulkinnanvaraisia.

Pääministeri Petteri Orpon hallitusohjelmaan ei sisälly julkisuuslain soveltamisalan laajentamiseen liittyviä kirjauksia.

Miten arvioitte vaikutuksia, joita seuraa mietinnössä ehdotetun julkisuuslain soveltamisalan laajentamisesta julkisyhteisön määräysvallassa oleviin yhteisöihin ja säätiöihin? Onko mietinnössä jäänyt tältä osin tunnistamatta joitakin erityisiä vaikutuksia, jotka liittyvät organisaationne erityispiirteisiin?

KT katsoo, että soveltamisalan laajentamisella julkisomisteisiin yhteisöihin aiheutetaan merkittävää hallinnollista taakkaa sekä kyseisille yhteisölle että niiden omistajille. Tätä taakkaa tai soveltamisalan laajentamisen muita taloudellisia vaikutuksia ei ole riittävästi arvioitu työryhmän valmistelutyössä.

Hallintomenettelyllisten vaatimusten tuominen yksityisoikeudellisten yhteisöjen piiriin tuo mukanaan tarpeetonta kuormitusta ja epäselvyyttä. Julkisuuslain soveltaminen edellyttää erityistä hallinnollista asiantuntemusta, joita julkisomisteisissa yhteisöissä ja säätiöissä ei ole aikaisemmin tässä laajuudessa edellytetty. Soveltamisalan ehdotettu laajennus edellyttää lainsäädännön ja oikeuskäytännön asiantuntemusta tehtäessä arviointia useasta näkökulmasta. Ensinnäkin julkisen hallintotehtävän määritelmästä, toisaalta erottelua kilpailutilanteessa markkinoilla tapahtuvan toiminnan ja muun toiminnan välillä sekä lisäksi salassapitosäännösten soveltamista toimijan hallussa oleviin tietoihin. Julkisuuslain soveltamisen laajentamisen myötä myös velvoite arkistolain hallintaan tulisi nykyistä suuremmalle määrälle toimijoita.

Julkisuuslain soveltaminen vaatii erityisosaamista ja resursseja. Nykyisen julkisuuslain soveltaminen on osoittautunut vaikeaksi myös viranomaisille, minkä oikeuskäytäntö ja useat laillisuusvalvojen ratkaisut ovat osoittaneet. Julkisuuslain soveltamisen voidaan arvioida olevan vielä vaativampaa muille kuin viranomaisille.

Ansioituneiden hakijoiden hakeutuminen esimerkiksi yhtiöiden johtajatehtäviin voi vaikeutua, jos rekrytointiin liittyvät tiedot tulevat julkisuuslain piiriin. Myös muun henkilöstöhallintoon liittyvän aineiston tuleminen julkisuuslain piiriin voi vähentää halukkuutta tehtäviin. Julkisuudella voi olla vaikutusta myös hallitusten työskentelyyn ja ketkä hakeutuvat hallituksen jäseniksi.

On huomattava, että sidosyksikköasemassa (ts. in-house) toimivat kuntien ja hyvinvointialueiden omistamilta yhteisöiltä ja säätiöiltä edellytetään toiminnassaan taloudellisuutta ja tehokkuutta. Mikäli julkisuuslain soveltamisalaa laajennettaisiin koskemaan myös sidosyksiköitä, tämä lisäisi transaktiokustannuksia. Jokainen tietopyyntö edellyttäisi vakaata harkintaa siitä, ovatko esimerkiksi yhtiön toimintaan liittyvät eri toimielinten tai johtoryhmien käsittelemät tai muut asiat liikesalaisuuksia vai eivät. Voimassa olevan julkisuuslain tulkinnat ovat näiltäkin osin erityisen tulkinnanvaraisia. Omistajaohjauksen kautta omistajat voivat joka tapauksessa varmistua siitä, että omistajilla on riittävä tieto omistamiensa yhteisöistä päätöksenteon tueksi. On myös huomattava yhteisölainsäädäntöön ja julkisuuslainsäädännön väliset rajapinnat.

Esityksen kustannusvaikutuksia ei ole selvitetty riittävästi. Lisääntyviä kustannuksia aiheutuisi mm. siitä, että lain soveltamisalan piiriin tulevat yhteisöt ja säätiöt joutuisivat hankkimaan uusia tietojärjestelmiä ja -ohjelmia, kouluttamaan henkilöstöä sekä mahdollisesti resursoimaan henkilöstöä asiantuntemuksen lisäämiseksi ja tietopyyntöjen käsittelemiseksi. Tietopyynnön käsittely ja salassapitosäännösten tulkinta on vaativaa yhteisöissä, joiden palveluksessa ei välttämättä ole oikeudellista osaamista. Edellä mainitut tulisivat aiheuttamaan merkittäviä kustannuksia ja nämä tulisivat vaikuttamaan esimerkiksi palveluiden hintoihin ja sitä kautta myös kasvattaisivat kuntien ja hyvinvointialueiden kustannuksia.

Mietinnössä ei ole arvioitu, miten soveltamisalan laajentaminen aiheuttaa tarvetta muuttaa julkisen hallinnon tiedonhallintaa koskevan lain soveltamisalaa ja siihen liittyviä vaikutuksia.

Mikäli esitetty uudistus kuitenkin toteutettaisiin, tulee huomioida viranomaisen tehtävien lisääntymisen aiheuttama kustannusten kasvu, joka tulisi korvata täysimääräisesti kunnille ja hyvinvointialueille.

Kuntakonserniin kuuluvien yhteisöjen läpinäkyvyyteen on mahdollista vaikuttaa perustuslain tarkoittaman kunnallisen itsehallinnon, toiminnan tehokkuuden ja julkisuusperiaatteen paremmin yhdistävillä tavoilla. Esimerkiksi omistajaohjaussäätelyn kehittämismahdollisuuksia toiminnan avoimuuden edistämiseksi ei ole riittävästi valmistelutyössä huomioitu.

Minkälaisia erilaisia turvallisuuteen liittyviä vaikutuksia arvioitte mietinnössä ehdotetulla julkisuuslain soveltamisalan laajentamisella olevan? Ovatko voimassa olevan julkisuuslain salassapitoperusteet riittävät suojaamaan tietoja, joita on ehdotuksen mukaan soveltamisalan piiriin uutena tai laajemmin tulevien toimijoiden hallussa? Onko organisaatiollanne hallussa tietoja, joiden salassapito olisi välttämätöntä esimerkiksi turvallisuusnäkökohtien vuoksi eikä niiden salassapito ole mahdollista voimassa olevassa laissa tai erityislaeissa säädettyjen salassapitoperusteiden perusteella?

Esityksessä ei ole arvioitu riittävästi turvallisuusvaikutuksia, jotka vielä korostuvat nykyisessä maailmanpoliittisessa tilanteessa. Työryhmän pitkän toimikauden aikana turvallisuuspoliittinen tilanne on selkeästi muuttunut. Turvallisuuteen liittyvät vaikutukset tulee arvioida erityisen huolellisesti vielä niiltä osin, mikäli lain soveltamisalaa laajennetaan. Julkisuuslain soveltamisalan muuttaminen mahdollistaisi tietopyynnöt aikaisempaa laajempiin tietoihin, joihin voi sisältyä turvallisuusvaikutuksia. Kriittisiä turvallisuusnäkökohtia sisältyy esimerkiksi vesihuollon, jätehuollon, energia- ja sähköhuollon sekä ruokahuollon ja ict-palveluiden osalta. Julkisuuslain ajantasaistamisessa tulee huomioida valmiuslain uudistaminen.

Henkilötietojen väärinkäyttämiseen liittyvät riskit ovat kasvaneet voimassa olevan lain säätämisen jälkeen. Henkilötietojen suojan ja julkisuuperiaatteen yhteensovittaminen tulee huomioida.

KT toimii julkisoikeudellisena yhteisönä lakisääteisessä tehtävässään työmarkkinaosapuolena ja työriidan osapuolena. KT toteaa, että sen edunvalvontatehtävässä antamaan neuvontaan, tukeen, edunvalvontaan sekä oikeudellisissa kysymyksissä antamassa palvelussa syntyvät asiakirjat eivät voi olla julkisia asiakirjoja. Tämä tulee laissa ja sen perusteluissa nykyistä paremmin todeta, jotta KT voi antaa jäsenilleen luottamuksellisia palveluita. Myöskään muiden työmarkkinakentän edunvalvontatahojen edunvalvontatyöhön liittyvät asiakirjat eivät ole julkisia. KT:n on voitava toimia edunvalvontatyössään julkisuuden ja salassapidon osalta samassa asemassa kuin muut työmarkkinaosapuolet. KT:n on voitava suorittaa luottamuksellista asiakastyötä ja edunvalvontaa. Julkisia eivät ole myöskään muiden työmarkkinaosapuolten edunvalvontaan, asiakasneuvontaan tai oikeudelliseen apuun liittyvät asiakirjat.

Muut mietinnön ehdotukset

Olisiko muilla kuin lain soveltamisalaa laajentavilla ehdotuksilla organisaationne näkökulmasta turvallisuusvaikutuksia ja minkälaisia nämä vaikutukset olisivat?

-

Lakiehdotus ja säännöskohtaiset perustelut

Huomionne luvuittain lakiehdotukseen ja sitä koskeviin säännöskohtaisiin perusteluihin?

1 luku

1 § Julkisuusperiaate

Esityksen mukaan viranomaisen ei saisi rajoittaa tietojen saamista asiakirjoistaan ja toiminnastaan ilman laissa säädettyä perustetta eikä enempää kuin suojattavan edun vuoksi on välttämätöntä ottaen huomioon lain tarkoitus ja julkisuusperiaatteen merkitys kansanvaltaisessa oikeusvaltiossa. Laissa tulisi säilyttää voimassa olevan lain mukainen tulkinta eli viranomaisen ei saisi rajoittaa tietojen antamista enempää kuin mikä on tarpeellista. Esityksen perusteluissa ei ole riittävän tarkasti määritelty, mitä välttämättömällä edulla tarkoitetaan käytännön soveltamisessa.

KT toteaa, että suojattavaa etua on turvattava sen mukaan kuin tarpeelliseksi arvioidaan. Tämänkaltainen kirjaus turvaa julkisuutta riittävästi.

2§ Lain tarkoitus

Esityksen mukaan lain soveltamisala laajenee mahdollisuudesta valvoa julkisen vallan ja julkisen varojen käyttämisestä myös viranomaisen toiminnan valvontaan. Lain perusteluissa ei tuoda riittävästi esiin, mitä tarkoitetaan oikeudella valvoa viranomaisen toimintaa. Perusteluiden avulla ei selviä, mikä kaikki viranomaisen toiminta on sellaista, johon valvontaoikeus kohdistuu. Käytännön viranomaistoimintaa ei voi hoitaa tarkoituksenmukaisella tavalla, tehokkaasti ja kustannuksiltaan kohtuullisella tavalla, jos käytännössä kaikki viranomaistoiminta on sellaista, jota kenellä tahansa on oikeus valvoa.

KT vastustaa julkisuuden laajentamista julkisen vallan ja julkisten varojen käyttämisen valvonnasta myös muuhun toiminnan valvontaan.

Perusteluiden mukaan laissa säädetään viranomaisessa toiminnan vaitiolovelvollisuudesta, asiakirjassa olevien tietojen salassapidosta ja muista tietojen saantia koskevista yksityisten ja yleisten etujen suojaamiseksi välttämättömistä rajoituksista. Perusteluissa todetaan, että vaikka julkisuus on pääsääntö viranomistoiminnassa, se ei voi olla poikkeukseton.

Pääsäännön tulisi olla, ettei työntekijöiden tai viranhaltijoiden yksityisyyttä loukata palvelussuhteeseen liittyvissä asioissa. Lähtökohtana tulisi olla, että viranomaisen palveluksessa olevia työntekijöitä ja viranhaltijoita ei tule palvelussuhteeseen liittyvissä asioissa saattaa erilaiseen asemaan kuin yksityisen palveluksessa olevat. Huolellinen arviointi on tarpeen siinä, mitkä palvelussuhteisiin liittyvät asiat ovat julkisia ja mitkä eivät ole. Esimerkiksi työnantajan direktio-oikeuteen ja valvontaan liittyvien asioiden ei tule olla julkisia. Esimerkiksi kirjallinen varoitus on työnantajan työnjohto-oikeuteen kuuluva sisäistä työskentelyä varten laadittu asiakirja. Palvelussuhteisiin liittyvissä asioissa on perusteltua, että julkisen vallan ja varojen käyttöön liittyvät asiat voisivat olla julkisia. Lain perusteluissa tulisi selkeyttää mitkä henkilöstöhallintoon liittyvät asiakirjat ovat julkisia.

3 § Suhde muuhun lainsäädäntöön

Esityksen mukaan julkisuuslaki lähtee vahvasta oikeudesta saada tieto julkisesta asiakirjasta.

KT on huolissaan siitä, miten varmistetaan lain soveltajan mahdollisuus soveltaa oikein julkisuuslakia yhdessä tietosuojalain ja yksityisyyden suojasta työelämässä annetun lain kanssa.

4 § Viranomaiset

Esityksen mukaan viranomaisiin kuuluisivat kunnan ja kuntayhtymän viranomaiset. Kuntien viranomaiset ovat useimmiten monijäsenisiä kunnan toimielimiä, kuten valtuusto ja kunnanhallitus sekä lautakunta, johtokunta ja toimikunta. Esityksen mukaan kunnan ja kuntayhtymän viranomaisen määrittely on viime kädessä johdettavissa siitä, onko tällä organilla oikeudelliseen normiin perustuvia tehtäviä ja toimivaltaa. Perusteluissa myös todetaan, että julkiselle hallintotehtävälle ei ole yksiselitteistä vakiintunutta määritelmää.

KT näkee hyväksi, että perusteluissa on pyritty tuomaan kuntien ja kuntayhtymien sekä hyvinvointialueiden ja hyvinvointiyhtymien osalta esiin sitä, mitä niiden kohdalla viranomaisella tarkoitetaan. Lain soveltajan kannalta on kuitenkin todettava, että perustelut tältä osin ovat vielä liian suppeat. Mikäli viranomaisen käsite laajentuu julkisen vallan ja varojen käytön lisäksi julkiseen hallintotehtävää kokonaisuudessaan, niin tämä tuo erityistä haastetta käsitteen tulkintaan.

5 § Lain soveltaminen muihin kuin viranomaisiin

KT vastustaa lain soveltamisalan organisatorista laajentamista. Perusteet on esitetty kohdissa 2.1. ja 2.2.

6 § Viranomaisen asiakirja

Esityksen perusteluiden mukaan määritelmä vastaisi pääosin voimassa olevaa lakia.

KT toteaa, että voimassa olevan lain käsite viranomaisen asiakirja on vaikeasti ymmärrettävissä. Mikäli lain valmistelu etenee, tulee sen perusteluissa tarkentaa, mitä tarkoitetaan viranomaisen asiakirjalla.

Esimerkiksi henkilöstöhallintoon liittyy paljon erilaista kirjallista aineistoa ja tulkinnanvaraisuutta siitä, mitkä näistä ovat viranomaisen asiakirjoja.

Asiakirjan käsitteen määrittämisen modernisointi vastaamaan nykyaikaisia tiedonkäsittelyn tapoja on tarpeellinen ja kannatettava. On hyvä, että viranomaisen asiakirjan määritelmää koskevassa sääntelyssä luovuttaisiin viittauksesta arkistoon liittämisestä.

2 luku

7 § Tiedonsaantioikeus viranomaisen asiakirjasta

Tiedonsaantioikeus kohdistuisi aikaisempaa korostetummin viranomaisen asiakirjassa olevaan tietoon, mikä sinällään on perusteltua. Tiedonsaantioikeuden kohdistuminen tietoihin lisää kuitenkin hallinnollista taakkaa sen määrittelyssä, mikä kokonaisuus muodostaa käyttönsä vuoksi yhteen kuuluviksi tarkoitetuista merkeistä muodostuvan merkkien yhdistelmän.

9 § Viranomaisen harkinnassa oleva tiedon antaminen

Lakiesityksen mukaan viranomainen voisi antaa tiedon asiakirjasta jo ennen kuin se on julkinen. Tietoa antaessaan viranomaisen tulisi ottaa huomioon 1 § 2 momentissa esiin tuotu eli viranomainen ei saisi rajoittaa tietojen saamista asiakirjoista ja toiminnastaan ilman laissa säädetty perustetta eikä enempää kuin suojattavan edun vuoksi on välttämätöntä ottaen huomioon lain tarkoitus ja julkisuusperiaatteen merkitys kansanvaltaisessa oikeusvaltiossa.

Lain perusteluiden mukaan tiedonsaantioikeuden ulkopuolelle jäävien tietojen antaminen olisi lähtökohtaisesti viranomaisen harkinnassa siltä osin, kuin kyse ei ole salassa pidettävistä tiedoista.

Edellä esitetyn mukaisesti KT toteaa, että esityksen 1 §:ää tulisi muuttaa siten, että välttämätön sana muutetaan sanaksi tarkoituksenmukaista.

Esitetty lainkohta on viranomaisen kannalta erittäin vaikeasti sovellettavissa. Ensin säädetään siitä, että keskeneräiset asiakirjat eivät ole julkisia ja sen jälkeen toisessa lainkohdassa säädetään, että myös keskeneräisten asiakirjojen kohdalla tulisi noudattaa vahvasti julkisuusperiaatetta.

KT vastustaa esitystä. Lainkohdasta tulee poistaa viittaus lain 1 § 2 momenttiin.

10 § Asianosaisen tiedonsaantioikeus

Viranomaisen sisällä ja viranomaisten välillä tapahtuva valmistelu tapahtuu usein prosessina, jossa luonnoksia ja esityksiä kehitetään monessa vaiheessa, eikä näiden ole tarkoitus olla asian lopullista käsittelyä varten olevia asiakirjoja, joten on tärkeää, että tämän tyyppiset asiakirjat säilyvät sisäisen valmistelun asiakirjoina.

KT toteaa, että edellä mainitut valmisteluun liittyvät asiat ja asiakirjat tulee tuoda selkeästi esiin lain perusteluissa. Viranhaltijoiden välisen kommunikoinnin ja mielipiteiden vaihdon vapauden säilyttäminen olisi jatkossakin välttämätöntä

Esityksen 4-kohdan mukaan asianosaisella ei ole oikeutta saada tietoa viranomaisen oikeudenkäynnin osapuolena oikeudenkäyntiin valmistautumista varten laatimaan tai hankkimaan asiakirjaan, jos tiedon antaminen olisi vastoin julkisyhteisön tai 5 §:n 1 momentissa tarkoitetun toimijan tai siinä toimivan henkilön etua oikeudenkäynnissä. KT toteaa, että säännös on välttämätön.

Lain perusteluissa on todettu, että säännöksen tarkoituksena on toteuttaa neutraliteettiperiaatetta: julkisyhteisön ei tule julkisuuslainsäädännön vuoksi joutua yksityisiä huonompaan asemaan tilanteissa, joissa julkisyhteisö rinnastuu yksityisiin, minkä vuoksi lähtökohdan tulee olla se, että asianosaisella ei ole oikeutta saada tietoa viranomaisen oikeudenkäynnin osapuolena laatimiin asiakirjoihin.

3 luku

12 § Tiedonsaantioikeuden alkaminen viranomaisen laatimasta asiakirjasta

Esityksen 9.kohdan perusteluiden mukaan viranomaisen käsiteltävänä olevaa asiaa varten ulkopuolisilla asiantuntijoilla teetettävät tutkimukset ja selvitykset rinnastettaisiin viranomaisen omassa keskuudessa syntyneeseen valmisteluaineistoon ja se tulisi julkiseksi samojen sääntöjen mukaan kuin vastaavat viranomaisessa toimivien laatimat asiakirjat.

KT toteaa, että laissa ja sen perusteluissa tulee selkeästi tuoda esiin, että KT:n laatimat ja tilaamat muistiot, jotka liittyvät edunvalvontaan eivät ole julkisia myöskään sen jälkeen, kun esimerkiksi päätöksiä neuvottelutoimintaan liittyen on tehty. Neuvottelutoiminta on jatkuvaa edunvalvontaa. Tehokasta ja luottamuksellista edunvalvontaa jäsenten puolesta ei voi tehdä, jos KT:n edunvalvontatehtävissä syntyvä aineisto tulee julkiseksi päätösten syntymisen ja siten esimerkiksi neuvottelutulosten saavuttamisen jälkeen.

4 luku

14 § Tiedon pyytäminen

Tietopyyntöjen osalta tulisi harkita muutosta siihen, ettei tietopyyntöä kaikissa tilanteissa voisi esittää anonyyminä. Koska julkishallintoon kohdistuu tällä hetkellä potentiaalinen riski haitalliselle tietojen kalastelulle ja hybrdivaikuttamiselle, tulee olla mahdollisuus reagoida myös näihin uhkiiin.

15 § Tiedon pyytäminen julkisia henkilötietoja sisältävästä viranomaisen asiakirjasta

Esityksen mukaan viranomaisella voisi pyytää henkilötietojen käyttötarkoitusta ja muita lainkohdassa mainittuja tietoja vain, mikäli tiedon pyytäjällä on henkilötietojen suoja koskevien säännösten perustella oikeus käsitellä tietoja, jos pyyntö koskee julkisia henkilötietoja sisältävää viranomaisen asiakirjaa. Viranomaisella voisi pyytää näitä tietoja kuitenkin ainoastaan, jos kyse on henkilötiedoista, joiden käsittelyyn liittyy erityisiä riskejä ottaen huomioon tietojen luonne, määrä ja niiden merkitys yksityiselämän suojan kannalta tai pyynnön perusteella syntyy perusteltu epäily siitä, että annettuja tietoja on tarkoitus käsitellä ilman henkilötietojen suoja koskevien säännösten mukaista laillista perustetta.

KT vastustaa sitä, että viranomaiselle asetetaan velvollisuus arvioida riskejä laissa määritellyllä tavalla. Käytännön elämässä viranomaiselle asetettavat vaatimukset ovat kohtuuttomia. Asian haasteellisuus korostuu myös nykyisessä turvallisuusympäristössä. Miten yksittäisellä viranomaisella voi olla keinot arvioida laissa tarkoitettuja riskejä. Jos esityksen mukainen arviointivelvollisuus asetettaisiin, tulisi perusteluissa tarkemmin tuoda esiin, miten arviointi voidaan suorittaa.

16 § Tiedon antamisesta päättäminen

Lainkohdan 5 momentin mukaan viranomaisella voisi kieltäytyä tietopyynnön totuttamisesta, jos se edellyttäisi lain tarkoitus huomioon ottaen ilmeisen kohtuuttomia toimia.

KT kannattaa lain kirjausta, mutta ei perusteluissa esitettyä kokonaisuudessaan.

Esityksen perusteluissa, on todettu, että yksin tavanomainen suuritöisyys tai aikaa vievyys eivät olisi riittäviä perusteita, vaan lainkohdassa edellytettäisiin ilmeistä kohtuuttomuutta, joka tarkoittaa käytännössä merkittävää epäsuhtaa pyynnön ja sen realististen toteuttamismahdollisuuksien välillä.

Perusteluissa tulee nimenomaan tuoda esiin, että suuritöisyyden ja aikaa vievyyden vuoksi, selvityksen vaatiminen voi olla kohtuuttonta. Kohtuuttomien toimien tulee kytkeytyä organisaation mahdollisuuksiin toimia käytännön tilanteissa. Lain perusteluissa tulisi selkeyttää, mitä tarkoitetaan kohtuuttomilla toimilla.

18 § Määräajat

Määräaikojen ilmaisua täsmennetään kahden viikon määräajasta 14 vuorokauteen ja kuukausi muutetaan 30 vuorokaudeksi, kun asian käsittely ja ratkaisu vaatii erityistoimenpiteitä tai muuten tavanomaista suuremman työmäärän

KT toteaa, että organisaatioiden koko ja esimerkiksi työtilanne pitäisi huomioida määräajassa. Erityisesti pienet yksiköt ovat haavoittuvia, mikäli tietopyyntö osuu kiirehuppujen tai pidempien virkavapaiden kohdalle. Perustellusta syystä organisaatiolle tulisi olla mahdollisuus pidentää määräaikaa myös nk. normaalien tietopyyntöjen osalta.

5 luku

21 § Viranomaisen velvollisuus antaa tietoja asioiden valmistelusta

KT toteaa, että laissa tulisi selkeästi todeta, mitä viranomaisia koskee velvollisuus antaa tietoa lainvalmisteluun liittyvistä asioista. Velvollisuus ei voi koskea viranomaisia, joita esimerkiksi ministeriö kutsuu mukaan lainvalmisteluun.

6 luku

28 § Salassa pidettävät tiedot

Salassapitosäännösten systemaattinen tarkastelu tulee tehdä julkisuuslain ajantasaistamista koskevan työn kanssa yhtäaikaisesti. Salassapitosäännösten tarkastelu on erityisen tärkeää, jos lain soveltamisalaa laajennetaan ja tällöin on arvioitava lain laajentamisen aiheuttamat riskit mm. turvallisuuden kannalta.

7 luku

-

8 luku

40 § Maksut

Lainkohdan mukaan 1-6- kohdissa mainituissa tilanteissa tiedon antamisesta asiakirjasta ei peritä maksua.

KT toteaa, että viranomaisen tulee voida periä maksu aiheutuneista kustannuksista. Laissa voitaisiin määritellä kustannusten alaraja, jonka alittavista kustannuksista maksua ei peritä.

43 § Voimaantulo

Tämän lain 5 § 1 momentin kohtaa sovelletaan 12 kuukauden päästä lain voimaantulosta. Mainittua lainkohtaa sovelletaan lailla tai lain nojalla julkista hallintotehtävää hoitaviin kuitenkin jo lain voimaantulosta lähtien siltä osin kuin ne käyttävät julkista valtaa.

Tämän lain 5 §:n 1 momentin 2 kohtaa sovelletaan 24 kuukauden päästä lain voimaantulosta. Lakia ei kuitenkaan sovelleta 5 §:n 1 mom. 2. kohdassa tarkoitetun yhteisön tai säätiön sellaisiin muuta kuin kilpailutilanteessa markkinoilla tapahtuvaa taloudellista toimintaa koskeviin asiakirjoihin, jotka on laadittu tai jotka ovat saapuneet sille ennen edellä mainittua ajankohtaa.

KT toteaa, että julkisuuslain muutoksia ei tule soveltaa taannehtivasti. Taannehtivuus voisi johtaa kohtuuttomiin tilanteisiin esimerkiksi sopimusten osalta, jotka on tehty luottaen siihen, etteivät ne ole julkisia. Tämä voisi aiheuttaa jopa riskiä vahingonkorvausvastuusta.

Muut huomiot

Muut mahdolliset huomionne?

-

Antikainen Johanna
Kunta- ja hyvinvointialueyönantajat KT